

Sharon Stace-Smith
sharon.stace-smith@uwtsd.ac.uk
StaceS@hwbcymru.net

ECAD6051C

Medi 2024 September

[Mr. Bean - Playing the
Invisible Drums \(1991\)
\(youtube.com\)](#)

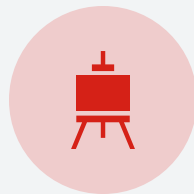
2. Y CELFYDDYDAU MYNEGIANNOL

Cynnwys

AIL-ADRODD A
CHADW'R CYFAN YN
FYW!

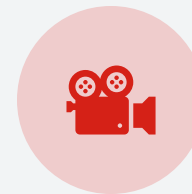
CELF

DAWNS

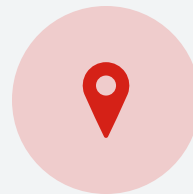
DRAMA

FFILM A'R
CYFRYNGAU DIGIDOL

CERDDORIAETH

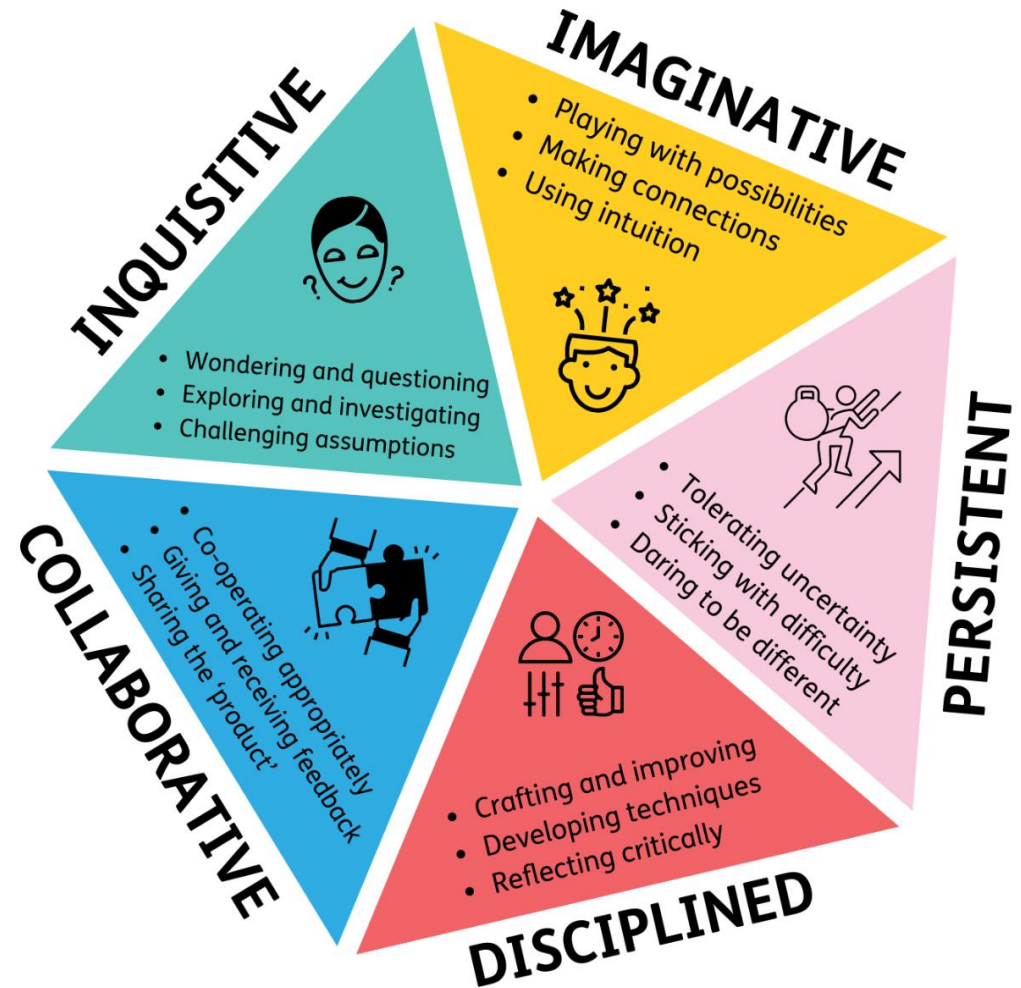

SAFLEOEDD
DEFNYDDIOL A'R TRO
NESAF...

Ailadrodd...

<https://youtube.com/shorts/xt-8F2c979Q?si=qJqpyPO4tjSKRAtn>

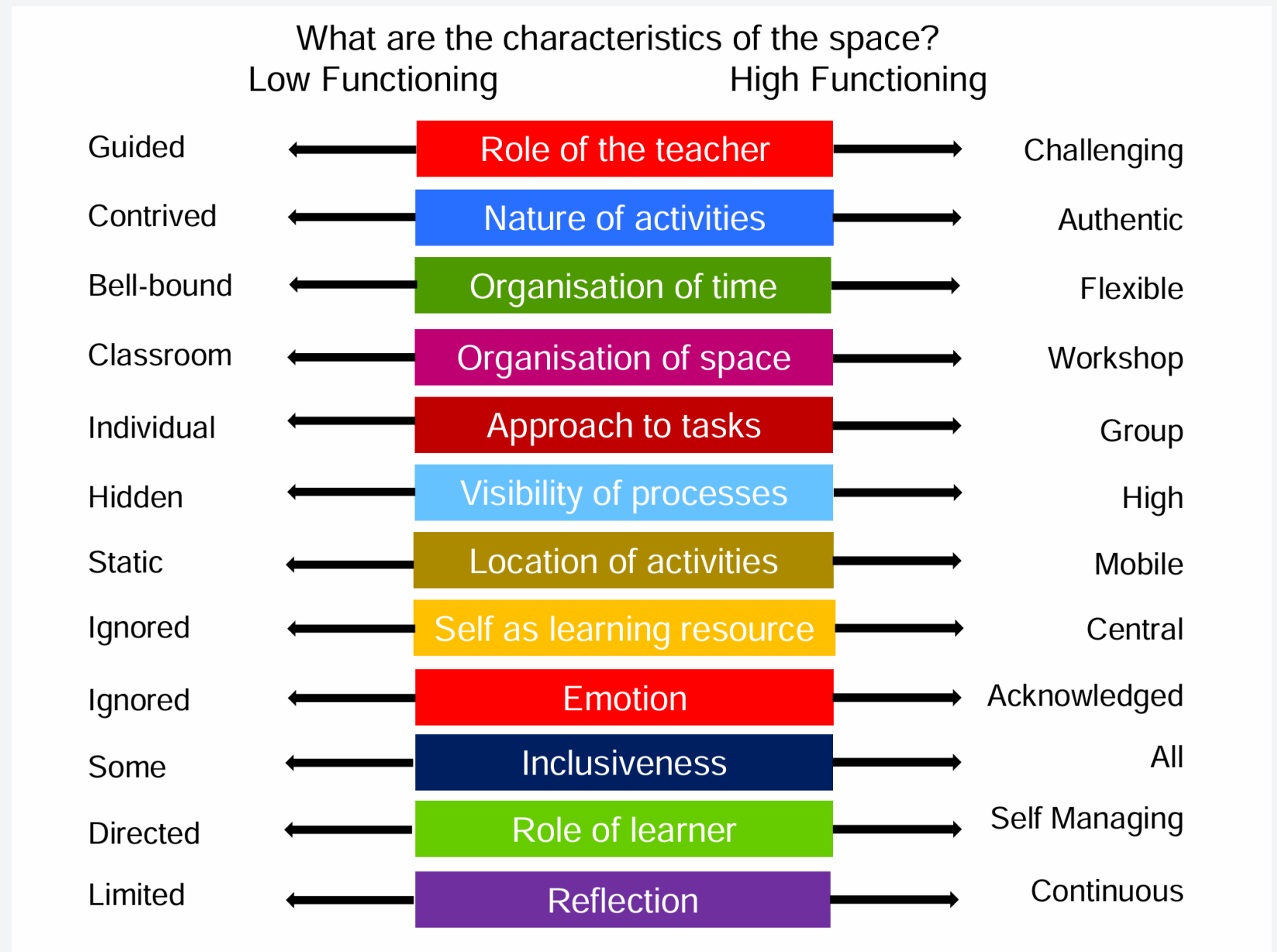
Creative Habits of Mind.

From, 'The Creative Habits of Mind' from The Arts Council Wales
<https://creativelearning.arts.wales/what-creative-learning>

Cadw'r cyfan yn fyw...

[Imagine Doing This For A Living Voice Actors Show The Behind Scenes Of "Minions 2" In The Recording \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Ystyriaethau sy'n benodol i ddisgyblaethau

Celf

The National Gallery
<https://www.nationalgallery.org.uk/learning/primary-schools>

National Portrait Gallery
<https://www.npg.org.uk/school-hub/>

Tate <https://www.tate.org.uk>

BBC Artists
www.bbc.co.uk/bitesize/subjects/ztbgjfr

BBC Print-making
www.bbc.co.uk/bitesize/topics/zpqxs82

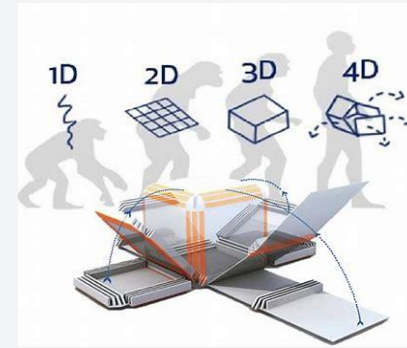
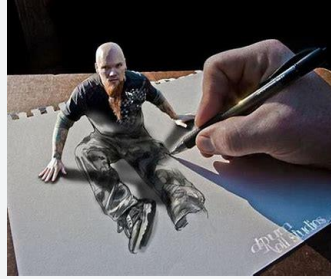
BBC Form in Art
www.bbc.co.uk/bitesize/watch/z8rjdxs

- Gemau:
- Tynnu llun ar gefn rhywun
 - Cefn wrth gefn
 - Tynnu llun hwn

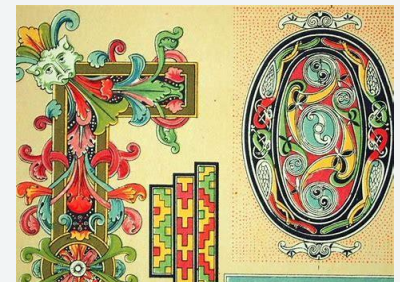
Element / Elfen	Medium / Cyfrwng	
Line / Llinell	Architectural design / Dylunio pensaernïol	Live art / Celf byw
Shape / Siâp	Advertising / Hysbysebu	Making / Gwneud
Texture / Gwead	Animation / Animeiddio	Mixed media / Cyfryngau cymysg
Colour / Lliw	Constructed textiles / Tecstilau gwneud ▪ Knitting / gwau ▪ Weaving / gwehyddu ▪ Embellishment / addurno	Moving image / Delwedd symudol
Form / Ffurf ▪ 2D ▪ 3D ▪ 4D	Ceramics / Cerameg	Multi-media / Amlgyfryngau
Pattern / Patrwm	Craft design / Crefft	Package design / Dylunio pecyn
Tone / Ton	Drawing / Dylunio, lluniadu	Painting / Paentio
Shading / Graddliwio	Environmental / landscape art / Celyfyddyd amgylcheddol / tirwedd	Photography / ffotograffiaeth
Space / Gofod	Fashion / Ffasiwn	Print-making / Gwneud print ▪ Relief / cerfwedd ▪ intaglio ▪ screen processes / prosesau sgrin ▪ Lithography / lithograffeg
Contrast / Cyferbyniad	Fine art / Celfyddyd gain	Signage / Cynllunio arwyddion
Proportion / Cyfrannedd	Communication graphics / Graffeg cyfathrebu	Sculpting / Cerflunio
Composition / Cyfansoddiad	Jewellery and body adornment / Gemwaith ac addumiadau'r corff	Sound art / Celf sain
Scale / Graddfa	Illustration / Darluniad	Surface pattern / Patrwm arwyneb
Perspective / Persbectif	Interactive design / Dylunio rhyngweithiol ▪ Web / we ▪ App / ap ▪ Game / gemau	Textiles / Tecstilau
	Interior design / Dylunio mewnol	Typography / Argraffwaith
	Installation / Gosodiad	Video / Fideo

- **Geirfa Celf**

- **4D:** ychwanegu dimensiwn amser at waith celf. E.e.

- **Cyfansoddiad:** trefniant o'r gwahanol elfennau o fewn gwaith celf.
- **Graffeg cyfathrebu:** defnyddio symbolau fel glyffiau, eiconau, lluniadau neu luniau.
- **Dylunio rhyngweithiol:** defnyddio sain, cyffyrddiad, symudiad a ffurfiau eraill i bylu'r rhaniad rhwng yr artist a'r gynulleidfa.
- **Celfyddyd gosodwaith:** gwaith celf o amrywiaeth o ddeunyddiau, a grëwyd mewn amrywiaeth o leoliadau i newid canfyddiad y gwylwr o'r gofod o'i gwmpas.
- **Celfyddyd fyw:** celfyddyd berfformiadol, fel artistiaid meim ac ati.
- **Gwneud printiau:**
 - **Cerfwedd:** dull o argraffu lle mae'r patrwm yn sefyll allan o'r cefndir ee. printiau tatws, llinyn wedi'i gludo ar gardbord.
 - **Intaglio:** dull lle mae'r patrwm wedi'i ysgythru ar y cefndir.
 - **Lithograffi:** gwneud printiau
 - **Patrwm Arwyneb:** patrwm (ailadroddus yn aml) ar wyneb gwastad.
 - **Teipograffeg:** y grefft o drefnu teip neu ei ddefnyddio fel gwaith celf. E.e.

Ystyr-
iaethau
sy'n
benodol i
ddisgyb-
laethau

Dawns

Movement framework / Fframwaith symudiad	Choreographic devices / Dyfeisiadau coreograffaid	Compositional Structure / Strwythurau Cyfansoddiadol	Dance Compositions / Cyfansoddiadau Dawns	Performance / Refinement incl physical elements / Perfformiad / mireinio gan gynnwys elfennau corfforol	Expression / Mynegiant	Technical Considerations / Ystyriaethau Technegol
- Body actions / symudiadau corff - Space / Gofod - Dynamics / Dynameg - Relationships / Cydberthnasau	- unison & canon / cyfun a chanon - Repetition / ailadrodd - variation & development / amrywiad a datblygiad - complementary & contrasting / cyflenwol a chyferbyniol - Climax / anterth - Highlights / uchafbwyntiau	- beginning, middle, end / dechrau, canol a diwedd - Binary / dwyran - Ternary / teiran - Rondo / rondo - theme & variation / thema ac amrywiad - Narrative / naratif - Unity / undod - logical sequence / dilyniant rhesymegol - Transitions / Trawsnewidiadau	- Pure / pur - Abstract / haniaethol - Lyrical / telynegol - Dramatic / dramatig - Comic / doniol - dance-drama / dawns-drama	- Actions / symudiadau - Posture / ymddaliad - Alignment / aliniad - Balance / cydbwysedd - Coordination / cydsymud - Control / rheolaeth - Flexibility / ystwythder - Mobility / symudedd - Strength / cryfder - Stamina / dyfalbarhad - Extension / ymestyn - Isolation / arwahaniad	- Projection / taflad spatial awareness / ymwybyddiaeth ofodol - Musicality / perseinedd - Phrasing / rhanddawns - facial expression / mynegiant wyneb - Interpretation / dehongliad - Communication / cyfathrebu	- timing / amseru - reproduction of movement in a stylistically accurate way / ail-greu symudiad mewn modd sy'n gywir o ran arddull
Time / Amser	Off-the-shelf ready resources from the BC: https://www.bbc.co.uk/teach/school-radio/articles/zjn3xyc Royal Ballet & Opera www.rbo.org.uk/schools					
- rhythm - Phrasing / rhanddawns						
Improvisation / Creu byrffyr						
Character / Cymeriad						
Motifs / phrases / Motifau / rhanddawns						

- **Geirfa Dawns:**
- Ymsymudol: symudiad teithio ar draws gofod – cerdded, rhedeg, neidio, cropian ac ati
- Anymsymudol: aros yn yr unfan, ond yn dal i symud – plygu, ymestyn, troelli, siglo ac ati
- **Gofod:** sut mae dawnsywyr yn defnyddio, neu ddim yn defnyddio'r gofod sydd ar gael iddynt - gall gofod nad yw'n cael ei ddefnyddio am reswm penodol fod yn effeithiol iawn.
- **Dynameg:** ansawdd symudiad y ddawns, y cyfeirir ato weithiau fel egni, grym, pwysau, llif ac ymdrech.
- **Cydberthnasau:** sut mae dawnsfeydd yn symud ac yn ymateb gyda'i gilydd.
- **Cyfun:** y dawnsywyr i gyd yn symud ar yr un pryd gyda'i gilydd
- **Canon:** y dawnsywyr yn cymryd eu tro i berfformio symudiad.
- **Dwyran:** ffurf strwythurol ar gyfer cyfres o symudiadau / cerddoriaeth – A B
- **Teiran:** ffurf strwythurol ar gyfer cyfres o symudiadau / cerddoriaeth – A B A
- **Rondo:** ffurf strwythurol ar gyfer cyfres o symudiadau / cerddoriaeth – A B A C A neu A B A C A D A
- **Undod:** mae un dawnsiwr yn dechrau, yna mae un arall yn ymuno, yna un arall ac ati nes bod pob dawnsiwr yn perfformio'r un symudiadau ar yr un pryd.
- **Dawns bur:** lle mae'r dawnsiwr yn ymateb i'r gerddoriaeth ac yn ei hadlewyrchu'n uniongyrchol â'i symudiadau
- **Haniaethol:** does dim plot neu gymeriad yn y cyfansoddiad, mae'n canolbwyntio ar symud yn unig.
- **Dawns-drama:** elfennau o ddawns a drama wedi'u cyfuno.
- **Arwahaniad:** mae'r dawnsywyr yn symud un rhan o'u corff yn annibynnol ar eraill.

Ystyriaethau sy'n benodol i ddisgyblaethau

Drama

- Shakespeare for Schools (yr ysgol yn eu prynu ond rhai adnoddau am ddim ar gael)
<https://www.shakespeareschools.org>
- Grwpiau Theatr Cymunedol fel Arad Goch, Aberystwyth <https://aradgoch.cymru>
- BBC Teach Sesiynau Drama Parod
<https://www.bbc.co.uk/teach/school-radio/articles/zjdt4j>
- RSC www.rsc.org.uk/learn/schools-and-teachers/teacher-resources
- The Globe Theatre
www.shakespeareglobe.com/learn/

Element / Eifen	Genre
Plot	Comedy / Comedi
Character / Cymeriad	Tragedy / Trasiedi
Thought / Syniad	Tragicomedy / trasicomedi
Relationship and interaction / Perthynas ag eraill a rhyngweithio	Farce / Ffars
Tension / Tensiwn	Musical theatre / Theatr gerdd
Focus / Ffocws	Melodrama
Place / Lleoliad	Mime / Meim
Time / Amser	Physical theatre / Theatr gorfforol
Language / Iaith	
Voice / Llais	
▪ Accent / acen ▪ Diction / ynganiad ▪ Pitch / traw ▪ Tempo / amseru ▪ Pauses / seibio	
Movement / Symudiad	
▪ Gesture / osgo ▪ facial expressions / mynegiannau wyneb	
Proxemics / Cynefineg	
Atmosphere / Awyrgylch	
Mood / Naws	
Symbols / Symbolau	
Design / Dylunio	
▪ stage lighting / goleuo llwyfan ▪ Sound / sain ▪ Set / set ▪ Hair / gwallt ▪ make-up / colur ▪ Costume / gwisg ▪ script writing / sgriptio ▪ Directing / cynhyrchu ▪ stage management / rheoli llwyfan	

Gemau Drama

- Pasio'r Clap
- Cyfrif i 20 (gyda'r llygaid ar gau / yn wynebu am allan)
- Fferru Ffrâm / Clip Actio
- Portreadau Teuluol
- Siarâds / Pwy ydw i?
- Ôl Traed Nain / Mam-gu (gyda dillad)
- Gêm y Drych
- 1 2 3 cyfnewid
- Ffurio Siâp
- Gwyliwr nos
- Straeon Sain
- Cerflunydd a cherflun

- **Geirfa Drama**
- **Cynefineg:** defnyddio gofod i ddatgelu gwybodaeth a pherthnasoedd cymeriad.
- **Symbolau:** defnyddio rhywbeth i gynrychioli rhywbeth arall, fel prop, gwisg ac ati. Fel arfer mae'n cynnwys rhywbeth gyda chysyniad, ansawdd neu syniad ehangach haniaethol.

Ystyriaethau sy'n benodol i ddisgyblaethau

Ffilm a'r Cyfryngau Digidol

- Intofilm (angen mewngofnod a thanysgrifiad ysgol) (ei ddefnyddio i redeg clybiau a gwersi)
<https://www.intofilm.org>
- DIALLS (am ddim / cyfleoedd DPP)
<https://dialls2020.eu>
- Adobe Express (am ddim yn Hwb)
• [Welsh Baccalaureate with Adobe Express](#)
• [Lesson Plans - Adobe Express - YouTube](#)
• [Drawing With Kyle Webster - Adobe Express - YouTube](#)
- Archifau Ffilm Llyfrgell Genedlaethol Cymru
<https://www.library.wales/catalogues-searching/catalogues/other-resources>
- Y Gromlech
<https://sites.google.com/hwbcymru.net/ygromlech/s-tori-sir-benfro>

Editing / Golygu	Sound / Sain
Post-production / ôl gynhyrchu	Video / film / Fideo / ffilm ▪ Animation / animeiddio ▪ Documentary / rhaglen ddogfen ▪ Narrative / naratif ▪ music video / fideo cerddorol
3D space / Gofod 3D	Print media / Cyfryngau print
2D space / Gofod 2D	Radio / podcast / Radio / podlediad
Sound / Sain	Photography / Ffotograffiaeth
Lighting / Goleuo	Graphics / Graffeg
Camera	Virtual forms / Ffurfiau rhithiol
Narrative / Naratif	Linear forms / Ffurfiau llinol
Style / Arddull	Non-linear forms / Ffurfiau aflinol
Genre	Interactive media / Cyfryngau rhyngweithiol
Audience / Cynulleidfa	Social media / Cyfryngau cymdeithasol
Composition / Cyfansoddiad ▪ Visual / gweledol ▪ Virtual / rhithiol ▪ Sonic / sonig	Audio production & design / Cynhyrchu a dylunio sain
Form / Ffurf ▪ Animation / animeiddio ▪ live action / ffilmio byw ▪ Audio / clywedol ▪ Written / ysgrifenedig	Lighting design / Dylunio golau
Virtual reality / realiti rhithiol	Stage design / Dylunio llwyfan
	Social media / Cyfryngau cymdeithasol
	Game design / Dylunio gêm
	Event design / Dylunio digwyddiad
	Production design / Dylunio cynhyrchiad

- **Geirfa Ffilm a'r Cyfryngau Digidol**
- **Arddull:** dadansoddiad o dechnegau cynhyrchu.
- **Genre:** dadansoddiad o'r gwahanol elfennau naratif.
- **Sonig:** sain
- **Ffurfiâu rhithwir:** CGI (delweddau wedi'u cynhyrchu â chyfrifiadur), realiti estynedig, cipio symudiadau ac ati.
- **Ffurfiâu llinol:** gweithio gyda threfn gronolegol neu naturiol.
- **Ffurfiâu aflinol:** gweithio lle nad yw rhai neu bob un o'r digwyddiadau mewn trefn gronolegol neu resymegol (gall fod yn effeithiol iawn wrth reoli emosiynau'r gynulleidfa).

Ystyriaethau sy'n benodol i ddisgyblaethau Cerddoriaeth

- WNO <https://wno.org.uk/take-part/schools/schools-workshops>
- BBC Ten Pieces www.bbc.co.uk/teach/ten-pieces/
- Charanga Music <https://charanga.com>
- Y Gromlech <https://sites.google.com>

Elements / Efen	Form / Ffurf	Audio Visual, Taking part / Clyweledol, Cymryd rhan
Pitch / Traw	Binary / Dwyran	Performing/ Perfformio - Vocal / Lleisiol - Instrumental / Offerynnol - technology / Technoleg e.e.- DJ-io
Melody / Alaw	Ternary / Teiran	Improvising and Composition / Byrfyfyrïo a chyfansoddi - Vocal / Lleisiol - Instrumental / offerynnol - Acoustic / acwstig - Electric / trydanol - Digital / digidol - editing & production / golygu a chynhyrchu
Dynamics / Dynameg	Rondo	Listening – range of forms, styles and genres across time / Gwrando - ystod o ffurfiau ac arddulliau cerddorol ar draws genres a chyfnodau o amser) - Analysing / dadansoddi - Evaluation / gwerthuso - Appreciating / gwerthfawrogi
Texture / Gwead	Round / Tôn gron	
Tempo	Minuet and Trio / Miniwét a thrio	
Timbre / Ansawdd	Strophic / Stroffig	
Rhythm	Theme and Variation / Thema ac amrywiadau	
Metre Mydr	Through-composed / Cyfansoddi di-dor	
Form and Structure / Ffurf a Strwythur	Sonata	
Tonality / Cyweiredd		
Musical devices / Dyfeisiau Cerddorol - Repetition / ailadrodd - Ostinato - Sequence / Dilyniant		
Harmony / Harmoni		
Intonation / Tonyddiaeth		

Rhagor o gerddoriaeth (mae llawer mwy!) / **Dolenni a syniadau cerddorol eraill**

Perfformio fel grŵp—Muppets, Ode To Joy <https://youtu.be/VnT7pT6zCcA>

Canu tôn gron

- Popocatapetl
<https://youtu.be/dgSZzQe0X9s>
- Calyspo
<https://youtu.be/zoLTwVwDeE>

Offerynnau taro'r corff

Wellerman
<https://youtu.be/S0dF6Ns-Pl0>

Watermelon
<https://youtu.be/ILvOptdBU60>

Dewiswch yn ofalus!

<https://youtu.be/cilThfDX66A>
<https://music.youtube.com/watch?v=y1RBWxtHJYw>

Gemau

- Canu'n uchel, canu'n isel
- Fy nhro i, eich tro chi (galw ac ateb)
- Dilyn yr arweinydd
- Yn arddull...
- Canfod y curiad
- Clapio'r rhythm
- Dim clapio hwn yn ôl

Cadwch lygad am y rhai cymhleth neu anodd!
[!!!! EYFS / KS1 Music: Teaching high and low pitch - BBC Teach](#)

Caneuon Actol

- Five Little Speckled Frogs
- My Bonnie Lies Over The Ocean
- Yr Olwynion ar y Bws etc
- [Action songs - BBC Teach](#)
- Un bys, dau fys, tri bys yn dawnsio
- [Playlists - CSC \(cscjes-cronfa.co.uk\)](#)

- Cerddoriaeth Glasurol i wneud argraff
 - Holst, Mars <https://youtu.be/vzXX9XFyemg>
 - Mussorgsky, Night on a Bald Mountain
 - Mussorgsky, Pictures at an Exhibition
 - Saint-Saens, Carnival of the Animals
 - Mendelssohn, Fingal's Cave
 - Sibelius, The Swan of Tuonela
 - Prokofiev, Peter and the Wolf
 - Dukas, The Sorcerer's Apprentice
 - Strauss, Also Sprach Zarathustra
 - Dvorak, New World Symphony (2nd and 4th movements)
 - Bach, Toccata and Fugue in D minor
 - Bach / Gounod, Ave Maria

- **Geirfa**

- **Traw:** uchel neu isel
- **Alaw:** tôn
- **Dynameg:** cryf ac ysgafn (tawel), cryf = forte (*f*), ysgafn = piano (*p*)
- **Gwead:** pa mor drwchus neu denau yw'r gerddoriaeth – 1 offeryn = tenau / cerddorfa neu fand cyfan = trwchus.
- **Tempo:** cyflymder sylfaenol y gerddoriaeth yn gyffredinol – cyflym, araf ac ati (gofynnwch i'r plant orymdeithio i'r gerddoriaeth i ganfod y curiad).
- **Ansawdd (Timbre):** ansawdd y sain
- **Rhythm:** patrwm y synau neu'r nodau wedi'u tapio.
- **Mydr:** y brawddegau / nifer y curiadau mewn bar– fel arfer, 2, 3 neu 4 ee, 1 2 3 4 | 1 2 3 4 | 1 2 3 4
- **Tonyddiaeth:** mwyaf (hapus) neu leiaf (trist).
- **Dyfeisiau Cerddorol**
- **Ailadrodd:** mae'r gerddoriaeth yn defnyddio patrwm, brawddeg, rhythm ailadroddus e.e. Coldplay Paradise https://music.youtube.com/watch?v=1G4isv_Fylg
- **Ostinato:** mae gan y gerddoriaeth batrwm sylfaenol, yn aml yn y rhythm, sy'n parhau trwy'r darn cyfan e.e. Bon Jovi, Livin' on a Prayer, [Ravel Bolero https://youtu.be/xhD_MrR8YHI](https://youtu.be/xhD_MrR8YHI), [Duel of the Fates https://youtu.be/xlYCxbZUCY](https://youtu.be/xlYCxbZUCY)
- **Dilyniant:** mae'r gerddoriaeth yn ailadrodd brawddeg neu batrwm ar lefel uwch neu is e.e. Beethoven 5th Symphony <https://youtu.be/jv2WJMVPOi8/> Come Alive, The Greatest Showman <https://music.youtube.com/watch?v=BURBISYPmBU>
- **Harmoni:** cyfuniad o nodau i wneud cord neu grŵp o nodau.
- **Tonyddiaeth:** p'un a yw nodyn mewn tiwn neu os yw ychydig yn rhy uchel (siarp) neu ychydig yn rhy isel (fflat)

Cofiwch...

•Clir

•Cryno

•Cyflym

Safleoedd Cyffredinol Defnyddiol

- Cyngor Celfyddydau Cymru
- Cyngor Celfyddydau Cymru <https://arts.wales/cy>
- Cyngor Celfyddydau Cymru: Dysgu Creadigol
- <https://creativelearning.arts.wales/cy/dysgu-creadigol>
- [Y GROMLECH \(google.com\)](#)
- Llyfrgell Genedlaethol Cymru <https://www.library.wales>

Y Tro Nesaf:

- Trawsgwricwlaidd
- Asesu ar gyfer Dysgu (AagD)
- Rheoli Dosbarth

sharon.stace-smith@uwtsd.ac.uk

StaceS@hwbcymru.net

